

»Καίνε και κρόδια και σπαρτά. Κι ο βασιλιάς που
[ἀκόμα
»Λιγάνι και ξεψύχαγε στού κνιβουριού τὸ πλάι,
»Τινάχτηκε και ζώστηκε τὴ σπάθα του και πήγε
»Νὰ διαφεντέψη τὸ λαὸ και τὴν ἱερὴ Κορώνη
»Τῆς Πόλης. Κ' ἡ μεγάλη του καρδιά πόνο και χάρο
»'Αντίκοψε και τὸν ὄχτῳ σαρώνει ἀπὸ μπροστά του.

»Κ' ἡ Ρωμιοσύνη τραγικὰ καθὼς ὁ βασιλιάς της
»Κεῖνος σὲ τάφους σέρνεται κι ἀπὸ βραχνάδες δόξας
»Κυνηγημένη κι ὄνειρα κριμάτων και φοβέρες,
»Προσμένει φῶς, δόξη, σὺνέπιασμα ἀπ' τοὺς ἄγιους
»Κι ἀπὸ θαμπὰ κοινομάτα και πύστες πεθαμένες
»Μὰ πάλι τώρα ὁ Βούργαρος κουρσέει, ματοβάφει
»Χῶμα Ρωμαϊκό κι ὀχιά πὺ πονηρὴ δαγκάνει
»Μέσα τὸ ἔθνος και καρδιά και νοῦ τοῦ παραλεῖ.
»Δὲ θὰ ξυπνήσῃ σ' ἄκουσμα τὸ θάρος; πάλι φλόγα
»Ρηγόψυχη, ὀρθομέτωπη δὲ θέλει ἀντρευστῇ.»

Χαμογελώντας ἄπλωσε τὸ χέρι σου και πέρα
Μοῦδειγες τὸ βασίλειμα ποῦ ξεψυχοῦσε τώρα.
Γαλάζιες οὐκὲς ἀνέβαιναν και πὺ γλυκιά μιὰ ζήση
Χυνόντανε κι ἀριά, χλωμά τὰ πρῶτα ἀστέρια βγαίναν.
'Ακόμα σὺν Λυκαβητὺ φῶς λίγο ἔπεφτε πάνω.
Κ' ἐγὼ «Τὴν κορφή κοιτάξε. Θαρρῶ θὲ νῶρθῃ μέρα
»Νὰ γκεμιστῇ αὐτὴ ἡ κλησιά. Καὶ τότε θέλει χίτσι
»Κεῖ πάνω ἡ χώρα κάτωπρο μνημεῖο γιὰ νὰ θάφῃ
»Μέσα στὴν πέτρα τὴ στεγνή, ψηλά στὴ λαμπροσύνη
»Τοῦ ἡλιοῦ, τοὺς ξακουσμένους της ἡρώους και τε-
[χνίτες».

ΕΡΜΟΝΑΣ

Μιά φορά ὁ Διογένης ζητοῦσε ἀπὸ κάποιον ἄσωτο ἕνα
ἐκατοντάδραχμο. Κι ὅταν ἐκεῖνος τὸν ρώτησε:

— Γιατί ἀπὸ τοὺς ἄλλους ζητᾷς ἕνα δεκαράχι κι ἀπὸ
μένα ἕνα ἐκατοντάδραχμο;

Ὁ Διογένης τοῦ ἀποκρίθηκε:

— Γιατί ἀπὸ τοὺς ἄλλους ἐλπίζω νὰ ξαναπαρῶ μὰ
ἀπὸ σένα ὁ θεὸς ξέρει ἂν θὰ πάρω ἄλλη φορά λεφτό.

Ὅταν ὁ Διογένης εἶδε νὰ σκοπέβῃ κάποιος ἀδέξιος
σαϊτεφτῇ, πήγε και κάθησε κοντὰ σὺν σημάδι, λέγοντας:

— Τώρα δὲ φοβάμαι μὴ μὲ χτυπήσῃ.

Ἰδόντας κάποτε ὁ Διογένης ἕνα λιμοκοντορᾶκι νὰ εἶ-
ναι πλούσιος ντυμένο μὴ νὰ μιλάῃ ἔτταλα, τοῦ εἶπε:

— Δὲν ντρέπεσαι νὰ τραβῇς ἀπὸ ἐλεφαντίνιο φηκάρι
μουδένιο μαχαίρι;

»πρῶτα νὰ μιλήσουμε, ὅσο και τὰ παράπονά μας
πεῖναι πὺ μεγάλα ποῦ κι' οἱ Ἀθηναῖοι μὲς κλω-
»τσοπατοῦν κι' ἐσεῖς μὲς ἀμελεῖτε. Κι' ἂ δὰ ἀπα-
»ρατῆρητοι ἀδικοῦσαν (1) τὴν Ἑλλάδα, θὰ ἔπρεπε
»ὡς σ' ἀκάτεχους νὰ σᾶς τὸ μάθουμε. Μὰ τώρα
»ἵπτικ' ἡ ἀνάγκη νὰ μακρολογούμε(2), π' ἄλλους μας
»Ἑλληνες βλέπετε σκαλῶνους τους, ἄλλους μας—και
»πρῶτα τοὺς συμμάχους τοὺς δικούς μας— ποῦ μὲς
»ἔχουνε σὺν μάτι, ἐτοιμοὶ χρόνια τώρα μὲ κάθε ὀρ-
»γανισμό ἂν καμιά φορά τοὺς γίνεῃ πόλεμος. Γιατί
»μὲ καλοὺς σκοποὺς δὲν ξελόγιασαν και μὲς κρα-
»τοῦνε στατικὰ τὴν Κέρκυρα ἡ πολιορκοῦν τὴν Πο-
»τεΐδα, μέρη, τὸ ἕνα στρατηγικώτατο ὡς βᾶση (3)
»Θρακικοῦ πολέμου, τὸ ἄλλο ποῦ θῆκερνε στοὺς
»Πελοποννησιώτες ναφτικὸν τρανὸ.

(1) εἰ ἀφανεῖς ὄντες ἡδίκουν=εἰ ἀφανεῖς ἦσαν ἀ-
δικοῦντες. Γιὰ τοῦτο και τὸ ὄντες.

(2) μακρογορεῖν. Ἐννοεῖται περὶ αὐτῶν (τῶν Ἑλ-
λῶν) δηλαδὴ, ἀπὸ τὸ Ἑλλάδα).

(3) ἀποκρῆσθαι. Γράφει ἀφορμᾶσθαι ἡ καλύτερα
ἀφορμῇ χρῆσθαι. Πρβ. 1, 73 οὐκ ἂν ἔχοντος ἀπὸ
ἐχυροῦ ποθεν, ὥσπερ νῦν ἐκ τῶν Θηδῶν, ὀρμᾶσθαι,
τὴν τε Πελοπόννησον πᾶσιν ἐφασαν—ἀφορμὴν ἱκα-
νὴν εἶναι.

ΘΕΑΤΡΙΚΑ

Μιά ματιά σὺν πρόγραμμα τοῦ Βασιλικοῦ

Τὸ Βασιλικὸ θέατρο μοίρασε τὸ πρόγραμμα τῶν
ἔργων ποῦ θὰ παίζῃ κατὰ τὴ χειμερινὴ περίοδο τοῦ
1905—1906. Καὶ τὸ πρόγραμμα αὐτὸ, ἐξὸν ἀπὸ
δυὸ τρεῖς φημερίδες ποῦ καθαρὰ γιὰ προσωπικούς
λόγους τὸ ξετάξανε μὲ κάπια δυσμένεια, κανέναν
ἄλλο δὲν ξάφνιασε και φυσικὰ κανενὸς δὲ τράβηξε
τὴν προσοχή! Τὸ κοινὸ τοῦ θεατρίτζετι στὸ Βασι-
λικὸ και ποῦ εἶναι κάθε χρόνο τὸ ἴδιο, λίγο τὸ
νοιάζει γιὰ τὸ δραματολόγιο, κ' ἐκτὸς ἀπὸ λιγο-
στὲς ἐξαιρέσεις, πηγαίνει ἐκεῖ καθὼς θὰ πῆγαινε
παντοῦ ἄλλου ποῦ θὰ ὑπῆρχε κοσμικὴ συνάθροιση,
τουαλέτες, φλέρτ και τὰ ρέστα. Ὁ στενὸς κύκλος
τῶν ἀληθινὰ γραμματισμένων ἀνθρώπων ποῦ πρα-
ματικὰ πονᾶνε τὸ θέατρο, βαρέθηκε πιά νὰ ἐλπίζῃ
και ἀφοῦ εἶδε τὰ ὄνειρά του νὰ διαλύονται ἕνα μὲ
τῆλλο, πῆρε τὴ στερνὴ ἀπόφασή του και πολὺ σω-
στὰ σκέφτηκε ὅτι τὸ καλύτερο ποῦχε νὰ κάνῃ,
εἶναι τίποτα πιά νὰ μὴ λήγῃ γιὰ πράγματα ἀπ' τὰ
ὅποια τίποτα δὲν ἔχει νὰ περιμένῃ. Ἐτσι ἡ
ἐξέτασῃ κ' ἡ κρίσις τοῦ προγράμματος ἀπόμεινε μὴ-
νάχα σὲ κάνα δυὸ δημοσιογράφους ποῦ τοῦ ρηχτῆ-
καν εἶν' ἀλήθεια μὲ τὰ σωστά, μὰ και μὲ τρόπο
ποῦ σήμαινε πῶς τὰ προσωπικά εἶναι ἡ κυριώτερη
αἰτία τοῦ πολέμου αὐτοῦ. Ἡ ἐπίθεσις τοῦ διευθυ-
ντῆ τῶν «Ἀθηνῶν» π. χ. δὲν ἀπόδειχνε ὀλοφάνερα
πῶς γινόταν μόνο και μόνο γιὰ τὸ γραμματικὸς τοῦ
θεάτρου ἡ ὅποιος δῆποτε ἄλλος ἀπὸ τοὺς ἄρμοδιω-
τάτους ἀνακατενομένους, ξέχασε νὰ βάλῃ στὸ
πρόγραμμα κ' ἕνα τουλάχιστο ἔργο τοῦ συγγραφέα
τῆς 1ης Σεπτεμβρίου. Αὐτὰ ὅμως δὲ μὲς ἐνδιαι-
ρουνε τώρα. Μιά ματιά στὰ πεταχτὰ θέλουμε μὴ-
νάχα νὰ ρήξουμε στὸ πρόγραμμα και τίποτα πε-
ρισσότερο.

54 τὸ ὅλον ἔργα θὰ παιχτοῦνε φέτος. Τραγω-
δίες, δράματα, κωμωδίες, φάρσες, φαντασμαγορίες.
«Ἡ Ἀριόδνη» τοῦ Νικολάρα μὲ μουσικὴ τοῦ ἴδιου.
No 1, εἶναι τὸ ἔργο ποῦ ἀνοίγει τὸν κατάλογο και
πρῶτο πρῶτο φιγουράρει στὸ πρόγραμμα. Τὸ περ-
νάμε! Τί, μήπως ἐλπίζουμε νὰ δοῦμε κανέν' ἀριστοῦρ-
γημα, ἡ μήπως ἡ Ἑλληνικὴ σκηνὴ ἡ κακομοίρα
περιμένει ἀπὸ τέτοιας λογῆς ἔργα τίποτα περισσό-
τερο ἀπ' ἕνα γνωστὸ πιά, γνωστότατο ρεζίλεμα; Ὁ
«Ἀριστοδῆμος» τοῦ Ἀγγελοπούλου. Πάρα κάτω.

69. »Κι' ἐσεῖς τὰ φταῖτε, ποῦ πρῶτα
»τοὺς ἀφίσατε, σὺν τέλειωσαν τὰ Μηδικὰ, νὰ δυνα-
»μώσουν και κατόπι νὰ χτίσουν τὰ μακριὰ τειχεῖα,
»και ποῦ ὅλο ὡς τὰ σήμερα στερεῖτε τὴ λεωτεριὰ
»τοὺς ὄχι μοναχὰ ὅσους σκαλῶσαν οἱ Ἀθηναῖοι,
»παρὰ τώρα πιά και τοὺς δικούς σας τοὺς συμμά-
»χους. Γιατί δὲ σκαλῶνει ὁ σκαλῶτης; παρὰ
»ὅποιος μπορεῖ νὰ ξεσκαλῶσει κι' ἀδιαφορεῖ, ἀφτὸς
»σκαλῶνει ἀληθινὰ, μάλιστα σὰ χαίρεται και τῆς
»λεωτεριᾶς τῇ δόξῃ ὡς τῆς Ἑλλάδας τάχα ὁ λε-
»ωτερωτής. Τέλος (4) μόλις τώρα ἤρθαμε ἐδῶ ὅλοι,
»μὰ μήτε τώρα ὀριστα γιὰτί. Ὅμως δὲν ἔπρεπε νὰ
»συζητοῦμε πιά ἂ μὲς ἀδίκουν, παρὰ πῶς θὰν τοὺς
»ἀντισταθοῦμε γιὰτί ἀφτοὶ δὲν πλακώνουνε μ' ἀνα-
»βολές, παρὰ μ' ἔργα, ἐτοιμοὶ ἀποφασισμένοι πρὸς
»ἀδίκωτους ἀκόμα. Καὶ ξέρομε μὲ τί σύστημα
»προχωροῦν οἱ Ἀθηναῖοι. Ἀγάλλια στὴν ἀρχὴ θὰ
»προχωρήσουν κι' ὄχι πολὺ ἀπόκοτα, ὅσο θαρροῦν
»πῶς μὲ τὴν ἀβλεψιά σας δὲ θὰ παρατηρηθοῦν ἅμα
»ὡς μὲς δοῦν πῶς ξέρετε μὰ ἀδιαφορεῖτε, τότες θὰ
»μὲς ρηχτοῦνε γερά.

(4) μόλις δὲ νῦν γε Νομίζω μόλις δὲ νῦν ποτε.
Πρβ. 7, 40 μόλις ποτὲ ἀντιανήγοντο.

»Αἱ μπᾶ, δὲν ἀξίζει κἄν τὸν κόπο νὰ σημειώσουμε
ὅλα τὰ ἔργα ποῦ ἀκολουθοῦνε. Ἀναφέρουμε μονάχα
τοὺς συγγραφῆς τους. Εἶναι οἱ αἰώνιοι δαφνοστεφεῖς
και ὑψηλογλωσσῆτες. Ὁ Ἀμπελαῖς, ὁ Δημητράκο-
πουλος, ὁ Κλέωνας... Τί, μήπως θέλετε νὰ ἐξαίρετοῦ-
με τὸ Βερναρδάκη; Ὁχι δὰ! Δὲ βλέπω γιὰ ποῖο
λόγο. Θὰ πρωτοπαχτῇ ἡ «Μερόπη» του και θὰ
ξαναπαχτῇ ὁ «Νικηφόρος» Ἐκ' ἔπειτα... τί θὰ
καταλάβῃ ὁ συγγραφέας, τί θὰ καταλάβῃ τὸ κοινὸ,
και τί θὰ ὠφεληθῇ—ἀλλοῖμονο—ἡ σκηνὴ ἀπ' αὐτὰ
τὰ ἔργα; Ὅτε κἄν τὸ ταμεῖο θὰ βγῇ κερδισμένο
ἀφοῦ ὅλοι ξέρομε ὅτι μπορεῖ μὲν ὁ κόσμος νὰ θεωρῇ
τὸ Βερναρδάκη δραματικὴ κορυφὴ και δόκιμος χειρι-
στὴ τῆς ἀρχαϊσμοπρεπτοῦς γλώσσας, βαρεῖται ὅμως
κι' αὐτόνε και τὴ γλώσσα του. Ἐκτὸς πιά ἂν ξα-
ναρεκλαμάρουν τὰ ἔξοχα σκηνηκὰ και δώκουνε ἀπρὲ
μιντὶ σὲ παραμάνες και σὲ δούλες. Ἐτσι ὑπάρχει
και κάπια ἐλπίδα νὰ χρησιμοποιηθοῦνε οἱ περιφημοὶ
μηχανισμοὶ τοῦ θεάτρου. Κι' ὅμως τὸ μουχλιασμένο
αὐτὸ πρόγραμμα τῶν πρωτοτύπων ἔργων σταματᾷ
κάπου μὲ μιὰν ὑπόσχεσις, πολὺ ἀμφίβολη βέβαια και
πολὺ ἀδύνατη, μὰ παντοῦ ὑπόσχεσις. Γιατί νὰ μὴ
περιμένῃ κανεὶς ἀπὸ τὸν Προβλεγγίσι μὲ τὴν «ἐπι-
στροφὴ τοῦ ἀσώτου» κατὶ ἀληθινὰ πρωτότυπο κι'
ὠραῖο, ἀπ' τὴ κυρία Παπαδοπούλου μὲ τὸ «παρα-
μῦθι τῆς πρωτομαγιάς» κατὶ κομψὸ και χαριτω-
μένο; Ἐπὶ τέλους οἱ ἄνθρωποι αὐτοὶ γιὰ πρώτη
φορὰ παρυσιαζοῦνται στὸ θέατρο, και τοῦτο εἶναι
λόγος σοβαρὸς, γιὰ νῆχουν δικαιώματα μεγάλα, τὸ
σεβασμὸ μας και στὴ προσδοκία μας. Ἐπειτα μὴ
λησμονοῦμε ὅτι στὸ πρόγραμμα ὑπάρχει και τὸνομα
τοῦ Ἑσλιν, ποῦ ἂ δὲ γελιέμαι, δὲν εἶναι βέβαια
ἀπ' τοὺς γνωστὸς τύπους τῶν ποιητῶν ποῦ ἐσυνή-
θισε νὰ μὲς παρυσιαζῇ ἀνέκαθε τὸ Βασιλικὸ. Μὲς
μένει λοιπὸν μ' ὅλη τὴ δυσπιστία ποῦ γεννήθηκε και
ρίζωσε μέσα μας ὅστερα ἀπὸ τόση ἀποτυχία, ἡ ἀ-
δύνατη ἐλπίδα νὰ δοῦμε ἔστω κ' ἕνα φωτεινὸ σημάδι
στὴν τόση γύρω μας μαυρίλα. Ἀς περάσουμε τώρα
στὴς μεταφράσεις τῶν «κατὰ πρῶτον διδασκῆσμένων
ἔργων». Τὸ μεγαλύτερο λάθος τοῦ Βασιλικοῦ ἀπ'
τὴν ἀρχὴν του ἀκόμα εἶναι, ὅτι στὴ δύσκολη και λε-
πτὴ δουλειὰ ποῦ καταπιστήθηκε δὲν ἀκολούθησε ἐ-
ρισμένη μέθοδος. Κανεὶς δὲν μπορεῖ ν' ἀρνηθῇ ὅτι ὁ
ἀγώνας ἦταν τιτανικός μὰ κ' ἐκεῖνοι ποῦ τὸν ἀνάλα-
βανε κάθε ἄλλος παρὰ πλασμένοι γιὰ τέτοιους ἀγῶ-
νες εἴτανε. Ὁ Βλάχος, ἕνας παλαιὸς, μομαῖος
σκουριασμένος πρόληψης, λόγιος ἔσως, μὰ καθόλου
ποιητής, καθόλου κριτικός, και καθόλου ἀληθινός,

»Κι' εἰστε (5) οἱ μόνον Ἑλληνες ἐσεῖς, ὁ Λά-
»κωνες, ποῦ δὲν ἀντιπολεμεῖτε κανένα μὲ τὴ δύναμή
»σας, παρὰ μὲ τὴν ἄρχη, και μόνον ποῦ δὲν κό-
»θετε στὴν ἀρχὴν τοῦ τῶν ὀχτῶν τὸ μέγαλωμα
»παρὰ σὰ διπλασιάζεται. Ὡς τόσο σᾶς λέγανε
»βάσιμους (6) ποῦ νὰ! ἡ ἀλήθεια δὲ φτάνει τὴ φήμη
»σας. Γιατί κι' ὁ Μῆδος ὁ ἴδιος, ὅπως ξέρομε,
»πρῶτα κατέβηκε ἀπὸ τὰ πέρυκα τῆς γῆς ὡς στὴν
»Πελοπόννησον πρὶ βγῆ τῆς Σπάρτης ὁ στρατὸς νᾶν
»τὸν ἀντικρύσει ἀνάλωτος, και τώρα μὲ τοὺς Ἀθη-
»ναίους, ποῦ δὲ βρίσκονται ἄλλα ὅπως ἐκεῖνος
»παρὰ δίπλα, ἀδιαφορεῖτε, κι' ἀντὶς νὰ πατε ἐσεῖς
»νᾶν τοὺς χτυπήσετε, προτιμάτε νᾶν τοὺς ἀντικρύ-
»στε καλύτερα και νὰ πῖστε σὲ κινδύνους παλέων-
»τας μὲ πολὺ δυνατότερους. Ἀκόμα ξέρομε καλὰ
»πῶς ὁ ξένος καθαρὸς ναθαγήσει ἀπὸ δίκῃ του
»σφάλματα κι' ἐμεῖς οἱ ἄλλοι συχνὰ ὡς τώρα στοὺς
»πολέμους μας μὲ τοὺς ἰδίους ἀφτοὺς τοὺς Ἀθη-
»ναίους ἂ σωθήκαμε, δὲν τὸ χρωστοῦμε τόσο σὲ δική.

(5) ἡσυχάζετε Δὲν ἔχει νόημα. Γράφει τυγχάνετε.

(6) ἀσφαλεῖς = πιστευτοί. Πρβ. παρακάτω τὸ πι-
στεύσαι.

(7) αὐτοί. Νομίζω αὐτόν. Ἐτσι παρακάτω πρὸς
αὐτοὺς τοὺς Ἀθηναίους.